

23. ДЕЯКІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В.О. Стахурський

Національний університет харчових технологій

Загальновідомо, що зниження витрат на виробництво продукції та її збут навіть при незмінній ціні на продукцію, неминуче призведе до збільшення прибутковості підприємства. Можна зекономити, наприклад, на таких елементах витрат як «Матеріальні затрати», раціонально використовуючи сировину, матеріали,

паливо тощо, на елементах «Витрати на оплату праці» та «Відрахування на соціальні заходи», вивільнивши певну кількість працюючих. Але в даному випадку йдеться про економію витрат, що пов'язана з виробничим чинником — зміною обсягів реалізації продукції і економії за рахунок цього на загальновиробничих витратах, які можуть бути змінними або постійними тобто економію на умовно-постійних витратах. В теоретичному плані формуванню та управлінню витратами виробництва присвячені праці багатьох авторів, втім практичний аспект застосування цих підходів, зокрема визначення впливу виробничого чинника на управління витратами, вимагає глибшого дослідження.

Згідно аналізу останніх досліджень та публікацій з питань формування та управління витратами виробництва вірно трактуються основні підходи до виявлення резервів зниження собівартості продукції, у тому числі впливу виробничого чинника на економію витрат. Однак ці підходи носять, як правило, теоретичний характер і не спрямовані на практичне застосування.

Згідно національного стандарту обліку 16 «Витрати» — до виробничої собівартості продукції включаються прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати, змінні загальновиробничі та постійні розподілені загальновиробничі витрати. Витрати, пов'язані з операційною діяльністю, які не включаються до виробничої собівартості, поділяються на адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати.

Управляти цими витратами з метою їх зниження можна методами «прямого впливу» — заощаджуючи сировину, матеріали, паливо, енергію, трудові ресурси тощо. Крім того — використовуючи вплив виробничого чинника, а саме — зміну обсягів виробництва (реалізації) продукції, маючи при цьому економію на умовно-постійних витратах. Ця економія пов'язана з загальновиробничими витратами, які можуть бути змінними або постійними. До змінних загальновиробничих витрат належать витрати на обслуговування і управління виробництвом, що змінюються прямо (або майже прямо) пропорційно до зміни обсягу діяльності. До постійних загальновиробничих витрат відносяться витрати на обслуговування і управління виробництвом, що залишаються незмінними (або майже незмінними) при зміні обсягу діяльності. Інакше кажучи, якщо в собівартості одиниці продукції, наприклад, заробітна плата основних виробничих робітників погодинна, тобто залежить не від обсягу виробленої продукції, а від відпрацьованого часу, то при збільшенні обсягу виробництва (реалізації) продукції ці робітники отримають заробітну плату за час роботи, але при цьому підприємство отримає додатковий прибуток від збільшення реалізації продукції при «постійній» заробітній платі робітників. В такому випадку витрати на заробітну плату в собівартості одиниці продукції є постійною (незмінною) складовою по відношенню до збільшення обсягів виробництва (реалізації) продукції і виникає економія по заробітній платі. Якщо б в даному прикладі заробітна плата основних виробничих робітників була б відрядною, тобто залежала від обсягів виробництва, то витрати по цій статті не були б постійними, а змінювались в залежності від обсягів виробництва, і економії по собівартості не виникало б. Таким чином, при розрахунках змін собівартості треба обов'язково враховувати можливу економію на умовно-постійних витратах. Для цього в базовій калькуляції одиниці продукції (розрахунок витрат на виробництво і реалізацію одиниці певного виду продукції або одиниці продукції в середньому по підприємству за окремими статтями калькуляції) зробити аналіз окремих статей щодо відношення їх до «змінних» або «постій-

них». І по «постійним» статтям визначити економію, яка виникає при збільшенні обсягів виробництва (реалізації) продукції. Основний принцип цього визначення — використання співвідношення базового та проектного обсягів виробництва (реалізації) продукції в натуральних одиницях вимірювання, коли проектний обсяг перевищує базовий.

Підприємству вигідно збільшувати обсяги реалізації не тільки тому, що це приносить більший прибуток, але й тому, що при цьому за рахунок певної частки постійних витрат в собівартості продукції відбувається додаткова її економія, яка може перекривати збільшення витрат на сировину, матеріали, паливо тощо. І вплив цього чинника буде збільшуватись пропорційно збільшенню частки умовно-постійних витрат в собівартості продукції підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Цимбалюк Л.Г. Управління витратами на підприємствах харчової промисловості / Л.Г. Цимбалюк, Н.П. Скригун. — К.: Видавничий дім «Корпорація», 2006. — 156 с.

2. Цимбалюк Л.Г. Формування та управління витратами виробництва / Л.Г. Цимбалюк, Н.П. Скригун, Л.І. Антошкіна — Донецьк: Юго-Восток, 2009. — 240 с.